

ФАКТОРИ І ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Поняття "громадянське суспільство" - одне з ключових понять сучасної політології. Актуальність теоретичних і практичних аспектів цього поняття обумовлена очевидним підвищенням ролі рядових громадян та їх добровільних об'єднань в усіх сферах життєдіяльності людського суспільства - економічної, політичної, соціальної, духовної. У працях вчених минулого і сучасності ось вже більше двох тисячоліть громадянське суспільство розглядається, аналізується і досліджується з різних сторін.

Завдання дослідження: визначити поняття громадянського суспільства, його інститути, визначити проблеми і шляхи його формування.

Об'єкт дослідження: громадянське суспільство в Україні.

Предмет дослідження: формування громадянського суспільства в Україні.

Сутність громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства. У працях Дж. Локка, Т. Гоббса, Ш. Монтеск'є, Ж. Руссо, І. Канта, Г. Гегеля й багатьох інших представників класичної філософської традиції громадянське суспільство всебічно аналізується на рівні філософсько-теоретичних конструктів. Спочатку термін громадянське суспільство використовувався для розмежування суспільства та держави. Тепер він став означенням організацій та інститутів соціального порядку, що відносно незалежні від держави. Держава ототожнюється з правовим і інституціональним апаратом, у той час як громадянське суспільство являє собою моделі різних об'єднань (групи за інтересами, професійні союзи). За найбільш широке, усереднене визначення слід вважати таке: «Громадянське суспільство — це сукупність структур, за допомогою яких будь-яка людина розпочинає суспільно значимі дії без участі держави».

Громадянське суспільство – це сфера спілкування, взаємодії, спонтанної самоорганізації і самоврядування вільних індивідів на основі добровільно сформованих асоціацій, яка захищена необхідними законами від прямого втручання і регламентації з боку держави і в якій переважають громадянські цінності.[2] Тільки сукупність історичних, структурних і культурних рис громадянського суспільства дає нам його “нормативний образ”, розкриває сутність цього поняття як ідеальної функціональної характеристики, яка вказує на роль громадянського суспільства у суспільній системі, на те, чому його розглядають як опору демократії і як вияв свободи. Отже, громадянське суспільство – це сфера взаємодії індивідів і тих груп та організацій, які вони утворюють.

Види громадянського суспільства. Ненсі Розенблюмом є виділені такі різновиди громадянського суспільства, як “демократичне”, “посередницьке” та “виборче громадянське суспільство”. “Демократичне громадянське суспільство” вирізняється насамперед тим, що його суб'єкти наголошують на політичній участі та потенційній опозиційності громадських об'єднань до владних структур.

“Посередницьке громадянське суспільство” розглядається як агент формування таких чеснот, як вихованість, “соціабельність”, здатність до солідарного вирішення проблем.

“Виборче громадянське суспільство” докладає зусиль до підвищення економічної ефективності і загального добробуту.[5]

Проблема становлення громадянського суспільства в Україні. Однією з головних умов забезпечення соціально-політичної стабільності є належний розвиток громадянського суспільства. Саме тому згідно із Законом України “Про основи національної безпеки України” створення громадянського суспільства віднесено до пріоритетних національних інтересів.[3]

Метою розвитку громадянського суспільства не може бути наслідування стереотипів країн, а стратегією — послідовне виконання хрестоматійних правил. Метою має стати сама людина, виходячи саме з цього ми маємо будувати свою власну стратегію. Жодна зміна законодавства, децентралізація владних повноважень не розчистить завалів на шляху побудови громадянського суспільства, доки ми не зрозуміємо, що людина, яка не має віри у прийдешній день, яка не знає, що чекає завтра, — не зацікавлена в плеканні громадянської культури. Специфіка проблеми полягає в

що вона не має і не може мати свого остаточного вирішення. Громадянське суспільство — надто гнучкий і гнучкий і складний конструкт, щоб мати універсальну структуру, а тому переважна більшість поглядів на поглядів на нього приречена на тупцювання навколо загально визнаних істин. Головне, через що звершується прорив до нових горизонтів — розуміння того, що громадянське суспільство не приходить приходить саме по собі. Його потрібно систематично і послідовно стимулювати, ладнаючи систему державного управління таким чином, щоб вона перетворювалася з перепони на потужний важіль цього процесу. А для цього ми маємо, перш за все, визначити сприятливі та несприятливі умови становлення сучасного українського громадянського суспільства і розробити проект стратегічного розвитку його інститутів. Певний дефіцит зазначеного призводить до того, що процес становлення громадянського суспільства в Україні ще й досі не набув якостей послідовності та систематичності. Він має бути професійно визначеним з тим, як до нього необхідно підійти, в якій сфері ініціювати ініціювати реформи, щоб з достатнім зусиллям та у вірному напрямку розкрутити маховик суспільної суспільної активності. Ці несистематичні спроби знаходять своє відображення здебільшого в контексті контексті дискусій історико-інформативного характеру та окремих висловлювань, що не охоплюють широкій аудиторії й свідчать про дефіцит розуміння практичної цілісності процесу становлення громадянського суспільства як такого.[6]

Серед найбільш важливих напрямів подальшого формування громадянського суспільства в Україні, слід виділити: подальше реформування політичної системи; реформування державної служби; дослідження політико-правових та економічних аспектів взаємодії органів державної влади та інститутів громадянського суспільства і втілення їх результатів у практику державотворення; комплексне дослідження впливу процесів глобалізації на формування інститутів громадянського суспільства в Україні та його врахування у практичній діяльності органів державного управління.

Втілення в життя даних напрямів фактично є необхідною і достатньою умовою забезпечення прав і свобод людини, подолання неупорядкованих взаємовідносин між індивідом і суспільством та суспільством і державою шляхом встановлення й суворого дотримання законів, що, у свою чергу, сприятиме соціально-політичній стабільності в Україні.

Шляхи розвитку українського суспільства. Сьогоднішній етап розвитку українського суспільства надзвичайно актуалізує необхідність теоретичних пошуків загальноприйнятої моделі національної ідеї як образу майбутнього суспільного цілого України, розробки тактики та стратегії розгортання демократичних процесів, новоутворення національної самосвідомості української молоді.

На жаль, певний параліч суспільної свідомості виник у наслідок дискредитації в очах багатьох громадян національної ідеї як моделі розвитку застарілого зразка та існування соціально-психологічних бар'єрів у наближенні до цього ідеалу. Сучасна українська ідея - це відкритість українського суспільства усьому новому й прогресивному, накопиченому людством, і водночас довіра українського суспільства до власних сил і можливостей.

Піднесення рівня суспільної свідомості, подолання явищ соціальної пасивності, оскільки справа не тільки в наявності демократичних установ і процедур та інформованості населення, але й в умінні жити в умовах демократії, користуватися її благами, в готовності до постійного удосконалення політичної системи у відповідності зі зміною конкретно-історичних умов.[4]

Аналізуючи проблеми державотворення, маємо можливість, по-перше, краще усвідомити минуле, внести корективи у наші уявлення про те, що здавалося безсумнівним, а, по-друге, вести більш свідомо і впевнено пошук нових тенденцій та шляхів демократичних перетворень в українському суспільстві.

Отже, громадянське суспільство необхідне для затвердження демократії. Чим воно більше розвинуто, тим легше громадянам захищати свої інтереси, тим більше у них можливості самореалізації в різних сферах громадського життя й тим менша небезпека узурпації влади й здійснення повного контролю за суспільними процесами.

Список використаних джерел:

1. Колодій А. Перешкоти на шляху інституціалізації громадянського суспільства в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://political-studies.com/?p=161#footnote5>.
2. Громадянське суспільство. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Громадянське_суспільство.
3. Закон України про основи національної безпеки України // Уряд.кур'єр. – 2003. – 30 лип.
4. Проблеми та шляхи розвитку громадянського суспільства в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15067/>.
5. Публ. адм. Тимцуник. Види громадянського суспільства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5118174/page:9/>.
6. Український соціум. Розділ 9. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.niss.gov.ua/book/krysachenko/9-0-Ukr_Socium.pdf.
7. Функції і антрибути громадянського суспільства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/sociologiya/funkcii-gromadskogo-suspilstva>.
8. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації. / Т. Гончарук – Чолач , Н. Джугла / [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv
9. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – Економічна думка, 2010. – 126 с.